

A Nemzeti Kulturális Alap által támogatott 204108/01476 pályázat

BESZÁMOLÓJA

A KÖNYVTÁRAK A HÁTRÁNYOS HELYZETŰ EMBEREK SZOLGÁLATÁBAN című program megvalósításáról, eredményeiről és a tapasztalatokról.

I. A konferencia előkészítése.

A Publika Magyar Könyvtári Kör és a Verseyhy Ferenc Könyvtár a rendezvény előkészítésére és megvalósítására létrehozott egy munkacsoportot, amelynek tagjai az egyesület vezetőségéből és a könyvtár vezetőiből álltak össze.

A munkacsoport tagjai: Dr. Bartos Éva, Dr. Kovács Csilla, Czakóné Gacov Katalin, Illés Julianna, vezetője Billédiné dr. Holló Ibolya.

A munkacsoport megállapodott abban, hogy a konferencia fő színhelye a Verseyhy Ferenc Könyvtár lesz, ahol elegendő helyiség és technika áll rendelkezésre a plenáris ülés és a szekció ülések lebonyolításához. A hely kiválasztásában az a szempont is közrejátszott, hogy 15 évvel ezelőtt egy Európai Unió által támogatott projektnek, a PULMAN projektnek, amelynek ugyanez volt a témája itt lett megrendezve a nyitó konferenciája.

A konferencia megrendezésére *2018. november 30 - december 1.* időpontot jelölték ki. A konferencia részletes tematikájának kidolgozása, az előadók és közreműködők kiválasztása és felkérése a munkacsoport feladata.

Megállapodtak a konferencia tematikájában, amely szerint a hangsúly négy érintett csoport helyzetét vizsgálja könyvtári szempontból. A tizenöt évvel ezelőtt hasonló témában szintén Szolnokon megtartott konferencia óta eltelt időszak változásait is áttekintik. Bemutatják az európai és hazai irányelvek alapján hozott intézkedéseket, a jelenlegi helyzetet és a kívánatos könyvtári fejlesztéseket.

II. Megvalósítás

A munkacsoport a megbeszélések alapján a rendezvények programjait az alábbiak szerint alakította ki és kérte fel a téma szakértő hazai és külföldi előadóit.

	Plenáris ülés. Elnököl: Biczák Péter ny. könyvtárigazgató
10.00- 10.10	Megnyitó.
10.10- 10.30	Társadalmi követelmények és igények speciális információs könyvtári ellátásra. Áttekintés az utóbbi évek hazai könyvtári gyakorlatáról. Dr. Bartos Éva ny. igazgató, Könyvtári Intézet;
10.30-10-50	Nemzetközi és hazai könyvtári információs szervezetek irányelvei és útmutatásai. Barátné dr. Hajdú Ágnes PhD, tanszékvezető, ELTE
10.50-11.20	Kormányzati támogatások a társadalmi esélyek növeléséhez- fogyatékkal élő emberek a könyvtárakban. Szekeres Pál kormánybiztos
11.20-11.40	Speciális helyzetben lévő csoportoknak nyújtott könyvtári szolgáltatások- európai gyakorlat. Dr. Téglási Ágnes ny. főigazgató helyettes, MTA Könyvtár.
12.00-12.20	Könyvtári - információs szakemberek továbbképzése hátrányos helyzetű olvasók ellátására.

Könyvtár a hátrányos helyzetű olvasóiknak nyújtott mindennapi gyakorlati szolgáltatásait mutatta be és ismertette fejlesztési terveiket.

<http://publikamkk.hu/esemnyek/hangodi-agnes-eloadasa/>

<http://publikamkk.hu/esemnyek/czakone-gacov-katalin-eloadasa/> Szerkesztés

Nagy hatású és a hallgatóságot megragadó előadást tartott Szekeres Pál miniszteri biztos, saját életén keresztül is bemutatva, milyen nagy szükség van a társadalomban a közösségi együttműködésre minden területen, annak érdekében, hogy a társadalom minden tagja teljes életet élhessen. Rámutatott arra, hogy a társadalomban minden emberre szükség van, a nagy erőforrás az emberi lét, szellemi és fizikai képesség. Ezt a lehető legteljesebben fel kell használni. Egy hajóhoz hasonlította a társadalmat, amelyben mindenkinek helye van, egy felé hajózunk. Az esélyegyenlőség kérdése napjaink egyik vitatárgya, véleménye szerint ne esélyegyenlőségről beszéljünk, hanem a hátrányok lehetséges megszüntetéséről, kompenzációjáról.

A könyvtári szolgáltatásokkal kapcsolatban felemlítette gyermekkori emlékeit. Abban az időben – hatvanas évek- a közkönyvtárak valójában kölcsönkönyvtárak voltak. Mára már jelentősen megváltoztak a könyvtárak, sok szolgáltatással állnak az olvasók rendelkezésére, közösségi térként működnek. A korszerű technika, informatika a könyvtárakban is kiterjesztette a lehetőségeket. Az Internet használata sok esetben megkönnyíti a hozzáférést az információhoz, hatalmas lehetőség a házhoz kötött embernek is.

Sok rendelkezéssel, jogszabályok alkotásával is elősegítik a széleskörű információszerezést a társadalom minél több tagjának. Fontos az, hogy a használatban hogyan vehetnek részt az idős emberek, hogyan jutnak be az épületbe a mozgáskorlátozott emberek, milyen a szintek közti közlekedés, stb. jelenleg nagy különbségek vannak az épületekben, de a fejekben is.

A technika, technológia fejlesztésének eredményeképpen, a rádió, TV szolgáltatásokkal a hátrányos helyzetű csoportok információ ellátása jelentősen javult. Meg kell azonban azt is állapítani, hogy még mindig nagyok a különbségek az egyes intézmények, területek között. A könyvtáraknak is munkálkodni kell, hogy minél szélesebb körben és hatékonyan hirdessék a társadalomnak a szolgáltatásokat. Tudatosítani kell az emberekkel a lehetőségeket. A könyvtár a kultúra szentélye, megadja mindenkinek hogy használja, felhasználja, éljen a kultúra minden áldásával.

<http://publikamkk.hu/esemnyek/a-plenaris-ules-...sai-a-youtube-on/>

SZEKCIÓÜLÉSEK

Az 1. szekció Siketek és nagyothallók a könyvtárban témát igen részletesen, elemzően Franyó Borbála és Cserfalvi Annamária mutatta be vetített képes előadásukban. A két előadó maga is érintettként és szakemberként mindkét oldal szempontjait kitűnően ismerve világította meg a problémákat és a szükséges fejlesztési kívánalmakat.

<http://publikamkk.hu/esemnyek/hallasserultek-a...i-franyo-eloadas/>

A 2. szekció Vakok és gyengén látó emberek információs ellátása címmel tartotta ülését.

Az érintett szervezetek és a könyvtárak szakemberei a szolgáltatások és eszközök széles skáláját mutatták be, kezdve a hagyományos eszközöktől- Braille írógép – a legújabb elektronikus megoldásokig.

Célunk az volt, hogy megvizsgáljuk, mit tesz a magyar könyvtárpolitika és a könyvtári rendszer a látássérült emberek információs szolgálatában, állapították meg a tanácskozó szakemberek és könyvtárhasználók. Fontos tudni, hogy a célzott csoport tud-e élni mindazzal, ami érték van. Hiába az átgondolt törvények, új szolgáltatások, ha nem jut el azokhoz, akiknek szükségük van rá. Folyamatosan figyelni kell a visszajelzésekre, visszacsatolás fontosságára. Ösztönözni a sorsjavító önaktivitást a könyvtárak támogató információs szolgáltatásaival.

Részletes beszámoló: <http://publikamkk.hu/esemnyek/ii-szekcio-ules/>

A 3. sz. szekció programja a Fizikai és mentális problémák miatt könyvtárhasználatban korlátozott állampolgároknak nyújtott szolgáltatások ismertetése és helyzetének elemzése és megvitatása volt. Az igen élénk és szakmailag igen értékes tanácskozás résztvevőinek körében egybehangzóan alakult ki az a vélemény, hogy a könyvtáraknak egyrészt fel kell tárni a helyi igényeket, másrészt erősen támaszkodni kell a klinikai és egyéb segítőkre, a sikeres megoldások keresésében.

A könyvtárak és munkatársaik szerepet tudnak vállalni hátrányos helyzetű olvasóik közösségi kapcsolatainak segítésében is

Szükséges és fontos az együttműködés a különböző segítő szervezetekkel, intézményekkel az önkéntes segítő és önszervező csoportokkal sokféle formában.

A szekció részletes beszámolója itt található:

<http://publikamkk.hu/esemnyek/iii-szekcio-ules/>

A konferencia bezárása.

<http://publikamkk.hu/esemnyek/a-konferencia-bezarasa/>

2018 december 1. **TAPASZTALATCSERE.**

9.00- 12.00 Helyszíni találkozók a fogyatékos embereket segítő civil szervezeteknél.

A tapasztalatcsere meg szervezését és lebonyolítását Illés Julianna A VFK osztályvezetője látta el.

A Könyvtárak a hátrányos helyzetű emberek szolgálatában konferencia második napján, 2018.

december 1-én a részt vevők látogatást tettek a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei

Vakok intézményeiben.

Tevékenységüket **Pesti Zoltánné elnök** ismertette. Először a Hild Viktor 1. fsz. 10 alatt a JNSZMVAKOK Elemi Rehabilitációs Központjának működését mutatta be, ami megyei hatókörrel rendelkezik. Három irodát működtetünk, 20 munkatárssal dolgozunk, akik közül 18-an megváltozott munkaképességűek – mondta el Pestiné. A központi irodánk, általános ügyfélszolgálatunk a Szántó krt. 18 szám alatt működik.

Összesen 8 ilyen központ működik az országban. Maga az egyesületünk is JNSZ megyei hatókörű. A harmadik irodánk a Móra Ferenc utca 15. fsz. 12. alatt található, ahol kiscsoportos oktatóterem került kialakításra. Az oktatóterem 8 munkaállomással rendelkezik, amelyek teljesen

A társadalmi egyenlőtlenségek mértékének fokozatos csökkentése, kezelésmódja differenciált eszközökkel olyan összetársadalmi feladat, amiből a kulturális intézményrendszernek is részesednie kell. A törvényekben megfogalmazott alapvető szabályrendszer, mint „írott szabály”, garantálja a hátrányban levő csoportok, így a fogyatékossgal élők jogbiztonságát, napjainkra azonban az „íratlan szabályok” is társadalmi követelményként fogalmazódtak meg. Ennek a társadalmi elvárásnak megfelelően - szakmai köteleesség- és küldetéstudatuk alapján - a könyvtárak biztosítani kívánják, hogy intézményeikben a fogyatékossgal élő személyek tájékozódási, tanulási, szórakozási, szabadidő eltöltési igényeiket az átlagos használókéval azonos színvonalon elégíthessék ki. A könyvtárak már több évtizede megkezdték a fogyatékossgal élők szempontjainak tudatosítását és érvényesítését, mind intézményi, mind a személyes kapcsolatok szintjén. A speciális szolgáltatások kialakítása során azonban folyamatosan új feladatok, új lehetőségek, új igények keletkeznek, amelyeket új eszközökkel, új módszerekkel és új szemlélettel kell fogadnunk, kezelnünk, megoldanunk.

<http://publikamkk.hu/esemnyek/tizenot-ev-fejle...tos-eva->

Az európai helyzetet Rob Davies, ő volt a projekt menedzsere annakidején a PULMAN projektnek, valamint Téglási Ágnes előadásaiból ismerhette meg a közönség. Barátné Hajdú Ágnes a nemzetközi és hazai könyvtári szakmai szervezetek iránymutatásáról, fejlesztést ösztönző tevékenységének dokumentumairól szólt.

A már említett 15 évvel korábbi konferencia idején még csak sejteni lehetett, hogy az IKT új távlatokat nyit meg a fogyatékossgal élők életminősége szempontjából, mind a személyes, hétköznapi életvezetésükben, mind az intézményi szolgáltatások igénybevétele tekintetében. Mindkét előadásból kiderült, hogy ez a tendencia bekövetkezett és folyamatosan halad előre. Ma már digitális hang segédeszközök állnak rendelkezésre, amelyek párosíthatóak háztartási okos eszközökhöz. A könyvtárak pedig folyamatosan bővítik eszközrendszerüket a beszéd felismerés, szöveg felismerés irányában, a digitalizáció pedig óriási lehetőségeket nyújt a szellemi hozzáférés akadálymentesítésében, a távoli elérések alkalmazásában. Általános megfigyelés, hogy javuló hozzáférés tapasztalható a látás- beszéd- és hallássérültek, a mozgássérültek, a kognitív károsodások esetén - mint az autizmus, a figyelem tartási és az alacsony olvasási készségben megnyilvánuló problémák esetén. Világméretű átfogó programokat dolgoztak ki nemzetközi szervezetek, hogy mindenki hozzáférhessen az információhoz. A DAISY – Digital Accessible Information System az ENSZ programja, ami eszközt és tartalmat egyaránt biztosít az információ- hozzáféréshez.

<http://publikamkk.hu/esemnyek/angol-eloadas-magyarul/> Szerkesztés

<http://publikamkk.hu/esemnyek/teglasi-agnes-eloadasa/> Szerkesztés

<http://publikamkk.hu/esemnyek/baratne-dr-hajdu-agnes-eloadasa/>

Hangodi Ágnes előadásában a hazai könyvtáros képzés és továbbképzés tevékenységének azt a részét emelte ki, amely a hátrányos helyzetű olvasókkal foglalkozó szakembereket látja el a szükséges, speciális ismeretekkel és készségekkel mind a szakmai-elméleti, mind az információs-kommunikációs technológiai, mind a személyes kapcsolatteremtési- és fenntartási területen. Czakóné Gacov Katalin a Verseyhy Ferenc

- 12.20-12.40 Hangodi Ágnes PhD, osztályvezető, Könyvtári Intézet
Technikai, technológiai és management eszközök a speciális könyvtári szolgáltatások kialakításában és működtetésében. Európai gyakorlat.
Rob Davies, EU project manager
- 12.40-13.00 A Verseghy Ferenc Könyvtár tapasztalatai a fogyatékos felhasználóknak nyújtott szolgáltatások eredményességéről
Czakóné Gacov Katalin igazgató, Verseghy Ferenc Könyvtár;
- 13.30- 15.30 SZEKCIÓ ÜLÉSEK
1. Siket és nagyothalló olvasók a könyvtárakban.
Moderátor: Dr. Kovács Csilla pszichológus, PMKK Szentendre.
Felkért hozzászólók: . Cserfalvi Annamária tanszéki mérnök, Óbudai Egyetem Neumann János Informatikai Kar . Franyó Borbála könyvtáros, fogyatékos-ügyi koordinátor ELTE Egyetemi Könyvtár és Levéltár
 2. Vakok és gyengén látó emberek információs ellátása.
Moderátor: Dr. Nagyné Kovács Lenke ny. osztályvezető MJPK Debrecen
Felkért hozzászóló: Nagy Sándor elnök MVGYOSz
 3. Fizikai és mentális problémák miatt könyvtárhasználatban korlátozott állampolgároknak nyújtott szolgáltatások.
Moderátor: Bobokné dr. Belányi Beáta ny. egyetemi adjunktus ELTE
Felkért hozzászólók: Németh Margit szakpszichológus, családterapeuta
Kovács Györgyi ny. könyvtárigazgató FSZEK

III. A konferencia meghirdetése, résztvevők begyűjtése, regisztrálása

A konferenciára a meghívást a Publika Magyar Könyvtári Kör honlapján, valamint a szakmai levelező listákon tettük közzé. Ezen kívül külön levélben felkértük a megyei könyvtárak és az országos könyvtárak igazgatóit, hogy tegyék lehetővé munkatársaiknak, elsősorban a témával foglalkozó szakembereknek, hogy minél többen részt vehessenek a konferencián és a tapasztalatcserén.

Ugyancsak személyes meghívást küldtünk az érintett fogyatékos személyek érdekképviseletét ellátó intézményekhez is, hogy vegyenek részt és tagjaiknak is segítsék elő a konferencián való részvételt.

A konferenciára a szakemberek a honlapon közzétett Jelentkezési lap kitöltésével és visszajuttatásával jelezhetik részvételi szándékukat.

Annak érdekében, hogy minél több érdeklődőt elérjünk és a részvételi szándékot jelezhessék a Publika honlapját megújítottuk és újabb felületekkel kiegészítettük.

A konferenciára 90 szakember, ill. könyvtárhasználó jelentkezett, 80 fő regisztrált (1. melléklet), a tapasztalatcserére 30 fő jelentkezett és 25-en vettek részt (2. melléklet).

Örömmel állapítottuk meg, hogy az ország minden részéből jöttek a szakemberek, remélhetőleg mind a további tevékenységükben hasznosítják a konferencián megtárgyaltakat, mind tovább adják az újdonságokat szakmai és társadalmi környezetükben.

IV. A konferencia tapasztalatai

A plenáris ülésen a kitűzött célnak megfelelően a tizenöt évvel ezelőtt hasonló témában megrendezett konferencia óta megvalósult fejlesztéseket sikerült áttekinteni, a bevezető előadásban dr. Bartos Éva így foglalta össze:

akadálymentesek a vak és a gyengén látó emberek számára is. Képernyő olvasó és képernyő nagyító szoftverekkel is ellátott, nagymonitoros számítógépek állnak rendelkezésre.

Dolgoznak a "SZEM-ELŐTT" - komplex fogyatékos-ügyi hálózat kialakításán.

<http://publikamkk.hu/esemnyek/tapasztalatcsere...k-intezmenyeiben/>

A látogatások után a részt vevők visszatértek a Verseyhy Ferenc Könyvtárba, ahol meghallgatták

Fehérváry Tünde, az ÉN IS VAGYOK! Mozgássérült Generációk Érdekvédelmi Egyesület elnökének vetítettképes előadását. Az előadásból megtudhatta a közönség, hogy az egyesület kiterjedt tevékenységet folytat. Feladata a Jász-Nagykun-Szolnok megye területén élő mozgáskorlátozottak érdekvédelme, összefogása, a társadalmi és kulturális életbe való bekapcsolódásuk elősegítése az egyéni erőfeszítések összefogásával. Az egészségmegőrzés, rehabilitációs, szociális tevékenység, családsegítés, ismeretterjesztő, gyermek- és ifjúságvédelem, gyermek- és érdekképviselő, a mozgásfogyatékos emberek társadalmi esélyegyenlőségét, jogaik védelmét szolgáló tevékenység végzése.

A mozgáskorlátozottságot is eredményező megváltozott munkaképességgel, fogyatékosággal élő, de különösen a mozgáskorlátozottság következtében tartósan, súlyos mértékben fogyatékosá váló emberek érdekeinek megjelenítése, képviselése, szükség esetén védelme, számukra szolgáltatások szervezése és nyújtása.

A fogyatékosággal élő emberek és családtagjaik számára lelki támasz, továbbá a társadalomban való részvételük elősegítése érdekében mentális, pszichés, sorstársi tanácsadás, jogi, és információs segítség nyújtása.

A tapasztalatcserén részt vevő 30-35 szakember értékes ismeretekkel gazdagodott.

ÖSSZEFOGLALÓ

A két nap igen széleskörű ismereteket tartalmazó előadásai, bemutatói, a részt vevők véleménynyilvánítása alapján jogosan állapíthaták meg a konferencia szervezői, megvalósítói, hogy a tanácskozás megrendezésével elérték céljukat. A szakemberek, vezetők és segítők egyetértettek abban, hogy azokat a könyvtári olvasó csoportokat, akik a szolgáltatások igénybe vételénél különböző okok miatt hátrányos helyzetben vannak, pozitív megkülönböztetésben kell részesíteni. A könyvtári fejlesztéseknél előtérbe kell helyezni azokat az igényeket, amelyek ezeknek az olvasóknak is teljes értékűen biztosítják az információhoz való hozzáférést hasonlóan a többi állampolgárhoz.

A konferencia elhatározta, hogy az elhangzott fontos észrevételeket, kívánalmakat összegezve javaslatként írásba kell foglalni és az illetékes irányító szervekhez eljuttatni.

Ennek érdekében a Publika Magyar Könyvtári Kör az elnök vezetésével egy munkabizottságot fog létrehozni a javaslatok kidolgozására. Tagjainak felkéri Dr. Bartos Évát, Dr. Téglási Ágnes, Bobokné dr. Belányi Beátát, Illés Juliannát, Dr. Nagyné Kovács Lenkét, Dr. Kovács Csillát.

Budapest, 2019. 01. 14.

Billédi Ferencné dr. Holló Ibolya
Billédi Ferencné dr. Holló Ibolya
elnök.